

Informace ze zdravotnictví Jihomoravského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Brno
10.8.2005

12

Psychiatrie včetně AT *) a sexuologie - činnost oboru v Jihomoravském kraji v roce 2004

Psychiatry incl. Alcohol and Drugs Guidance Centres and Sexology - Activity in Branch in Jihomoravsky Region in 2004

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie v Jihomoravském kraji v roce 2004 obsahuje údaje o ambulantní péči z oblasti sítě zdravotnických zařízení, personálního zajištění, činnosti a stručný přehled pacientů podle užívané psychoaktivní látky. Údaje jsou členěny podle druhu zdravotnického zařízení a podle území.

Summary

Information on health service activity in the branch of psychiatry including alcohol and drugs guidance centres and sexology in the Jihomoravsky region in 2004 contains data about out-patient care, in particular, about health service network, personnel capacity, activity and a brief overview of patients by used psychoactive substance. Data are presented by type of health establishment and by territory.

Podkladem pro zpracování informace je roční výkaz o činnosti oboru, který vyplňuje každá ordinace lékaře psychiatra, včetně ambulantních částí nemocnic, tj. psychiatrie, sexuologie, AT pracoviště, zařízení poskytující parciální hospitalizaci (stacionáře), zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti a ambulantní pracoviště psychiatrické léčebny. Zdrojem údajů o lůžkových psychiatrických odděleních je výkaz o lůžkovém fondu a jeho využití. Výkazy jsou součástí Programu statistických zjišťování v České republice na rok 2004 zveřejněného ve Sbírce zákonů ČR formou vyhlášky č. 371/2003 Sb. a její přílohy č. 2, částka 124 ze dne 12. listopadu 2003. Program byl sestaven v souladu se zákonem č. 89/1995 Sb., o státní statistické službě, ve znění pozdějších předpisů.

Ambulantní péče

Personální zajištění

Zdravotní péči v oboru psychiatrie, včetně AT a sexuologie, poskytovalo v kraji na 82 ambulantních pracovištích 80,95 lékařů, z toho 74,80 psychiatrů a 5,95 sexuologů, dále 5,70 psychologů a 38,13 zdravotnických pracovníků bez odborného dohledu (dále ZPBD). Na 100 tisíc obyvatel kraje připadlo 6,7 psychiatra, 0,5 sexuologa a 0,5 psychologa. Pracovníci jsou vždy uváděni v tzv. přepočteném počtu, což je součet úvazků.

**) Pracoviště poskytující zdravotnickou péči alkoholikům a toxikomanům*

Proti roku 2003 došlo k nárůstu lékařských míst o 6,12. V souvislosti se zákonem č. 96/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních, a vzhledem ke změně kategorií nelékařských zdravotnických povolání, nejsou kategorie nelékařů totožné a tudíž plně srovnatelné s předchozími roky. Téměř 80 % psychiatrů pracovalo v samostatných ordinacích lékařů specialistů a 16 % v ambulantních částech lůžkových zařízení, ostatní pak na poliklinikách a ve zdravotnických střediscích.

Činnost ambulantních pracovišť

V průběhu roku 2004 poskytly psychiatrické ambulance léčeným osobám 315 119 ošetření-vyšetření (dále jen ošetření), což představuje proti předchozímu roku nárůst o 13 %. V relaci na 10 tisíc obyvatel kraje bylo provedeno 2 807 vyšetření. V samostatných ordinacích bylo pacientům poskytnuto 82 %, v ambulantní části lůžkových zařízení 15 % a v ostatních ambulantních zařízeních 3 % ze všech ošetření. Ženy se na celkovém počtu ošetření podílely 59 %, děti do 14 let necelými 5 %.

Počet prvních ošetření ve sledovaném roce vzrostl proti roku 2003 o 11 %, na 51 165. To odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce, protože každý pacient může být započítán jen jednou. 78 % prvních ošetření provedli lékaři v samostatných ordinacích, 18 % v ambulantní části lůžkových zařízení a 4 % v ostatních ambulantních zařízeních. Také ve skupině prvních ošetření tvořily ženy přes 58 % ošetřených. Potvrzuje se tím skutečnost, že ženy stále tvoří větší část pacientů v psychiatrických ordinacích. Nejvíce prvních ošetření bylo provedeno v Brně–městě, a to 769 na 10 tisíc obyvatel. Proti roku předchozímu došlo k nárůstu o 17 %. Nejméně prvních ošetření bylo provedeno v okrese Brno-venkov, 148 ošetření na 10 tisíc obyvatel.

Psychiatrická ošetření jsou sledována také podle věku pacientů, a to ve věkových skupinách 0-14 let, 15-19 let a starší 20 ti let. Nejrizikovější skupinou jsou pacienti starší 20 ti let, u kterých připadlo na 10 tisíc osob 3 210 ošetření, z toho bylo 508 prvních ošetření. U dorostu je počet ošetření asi o třetinu nižší, 2 368 ošetření na 10 tisíc mladistvých ve věku 15-19 let, z toho bylo 437 ošetření prvních. Na 10 tisíc dětí do 14 let připadlo 865 ošetření a 188 prvních ošetření. Při porovnání absolutního počtu ošetření s předchozím rokem došlo u dětských pacientů k nepatrnému poklesu, u dorostu byl zaznamenán nárůst o 16 % a u dospělých osob o více než 13 %.

V roce 2004 byli nejvytíženější lékaři v okrese Blansko, kde na 1 lékaře připadlo 6 129 ošetření, z toho 1 396 prvních, a v okrese Znojmo, 5 400 ošetření a 849 prvních. Nejméně ošetření provedli lékaři v okrese Břeclav, 3 268 ošetření a 667 prvních na 1 lékaře, a v okrese Brno-venkov, 3 306 ošetření a 417 prvních. Ostatní okresy se v počtu ošetření pohybují kolem průměru, který v kraji činí necelých 4 400 ošetření na 1 lékaře za rok. V rámci ochranné léčby bylo provedeno 2 356 ošetření, z toho bylo 198 prvních.

Vybraná onemocnění u léčených pacientů

Jedná se o 15 vybraných skupin onemocnění sledovaných na výkaze o činnosti oboru. Jednotkou zjišťování je zde diagnóza, nikoli pacient, který tak může být započítán tolikrát, pro kolik onemocnění byl ve sledovaném roce prvně ošetřen. Nejčastějším onemocněním v ordinaci psychiatrů byly neurotické poruchy následovány afektivními poruchami. Strukturu prvních ošetření pro vybraná onemocnění ukazuje názorně graf, kde pod položku „ostatní“ jsou zahrnuty ostatní z vybraných sledovaných diagnóz, tzn. poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11-F19), sexuální poruchy (F64-F66), mentální retardace (F70-F79), neurčená duševní porucha (F99), neplodnost (N46, N97) a vývojové poruchy mužských pohlavních orgánů (Q53-Q55).

Činnost pracovišť AT

Jsou to pracoviště, která registrují a zajišťují ambulantní péči alkoholikům a toxikománům. Pacienti tvořící tzv. „živou“ kartotéku jsou všichni pacienti aktivně léčení krátkodobě i dlouhodobě, všichni pacienti sledovaní zdravotně a sociálně se zprávou nebo záznamem v dokumentaci ne starším jeden rok a pacienti s uloženou ochrannou léčbou. V porovnání s rokem 2003 došlo k navýšení pacientů o téměř 20 %. V Brně-městě byla nově zřízena Městská protialkoholní a protidrogová ordinace s lékařským úvazkem 3,00 a během roku zachytila bezmála 600 AT pacientů.

V „živé“ kartotéce bylo evidováno 2 706 alkoholiků, 630 žen a 2 076 mužů, a proti roku 2003 se jejich počet zvýšil o 18 %. Na alkoholu závislých bylo 81 % evidovaných osob. Nejvíce léčených alkoholiků bylo, stejně jako v minulém roce, ve věku nad 40 let, 360 žen a 1 100 mužů, což představuje téměř polovinu z celkového počtu. Krajský průměr v přepočtu na 10 tisíc obyvatel činil 24 léčených alkoholiků (ČR 25). Z 1 134 pacientů užívajících drogy bylo 385 žen a 749 mužů, závislost u nich přesáhla 73 %. Proti roku 2003 došlo k nárůstu pacientů o 23 %. Nejčastěji užívanou psychoaktivní látkou jsou stimulanty, z nich v 95 % případů metamfetamin. Dalšími výrazně nadužívanými látkami byla kombinace drog a sedativa a hypnotika. Opiáty a opioidy byly užity ve 164 případech, z toho heroin užili 122 pacienti. Krajský průměr v přepočtu na 10 tisíc obyvatel činil 10 léčených toxikomanů (ČR 15). Pro užívání tabáku bylo léčeno či registrováno celkem 168 pacientů, 66 žen a 102 mužů, z toho 146 bylo závislých.

V klidové kartotéce bylo evidováno 5 433 mužů a 2 405 žen. Jsou to pacienti se záznamy staršími než jeden rok, AT pracoviště již o ně nepečují a z evidence se vyřazují až po 10 letech.

Personální zajištění a kapacita psychoterapeutických stacionářů

V kraji poskytuje psychiatrickou péči Denní psychoterapeutické sanatorium Elysium – Sdružení podané ruce s kapacitou 100 míst. Odbornou péči zajistilo 1,20 lékařů, 2,50 ZPBD a 1,00 psychologa. Během roku 2004 zde bylo umístěno 293 pacientů, na jednoho lékaře tak připadlo 244 pacientů.

Lůžková péče

Lůžkovou psychiatrickou péči poskytovalo na 227 lůžkách čtyř nemocničních oddělení 22,19 lékařů a 85,50 zdravotnických pracovníků nelékařů s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (dále ZPBD). Celkem bylo v nemocnicích hospitalizováno 3 006 pacientů, průměrná ošetrovací doba činila 23 dny. Nemocniční letalita, tj. počet zemřelých na tisíc osob, které opustily nemocnici, činila 1,7. V odborném léčebném ústavu poskytovalo péči na 780 lůžkách 37,22 lékařů a 272,36 ZPBD. Hospitalizováni byli 3 432 pacienti s průměrnou ošetrovací dobou 79,9 dne. Nemocniční letalita činila 23,4.

Zpracovala:

Dana Chalupová

ÚZIS ČR, Jihomoravský krajský odbor

Výstavní 17/19, 603 00 Brno

telefon: 543 184 156

<mailto:chalupova@uzis.cz>

<http://www.uzis.cz/>

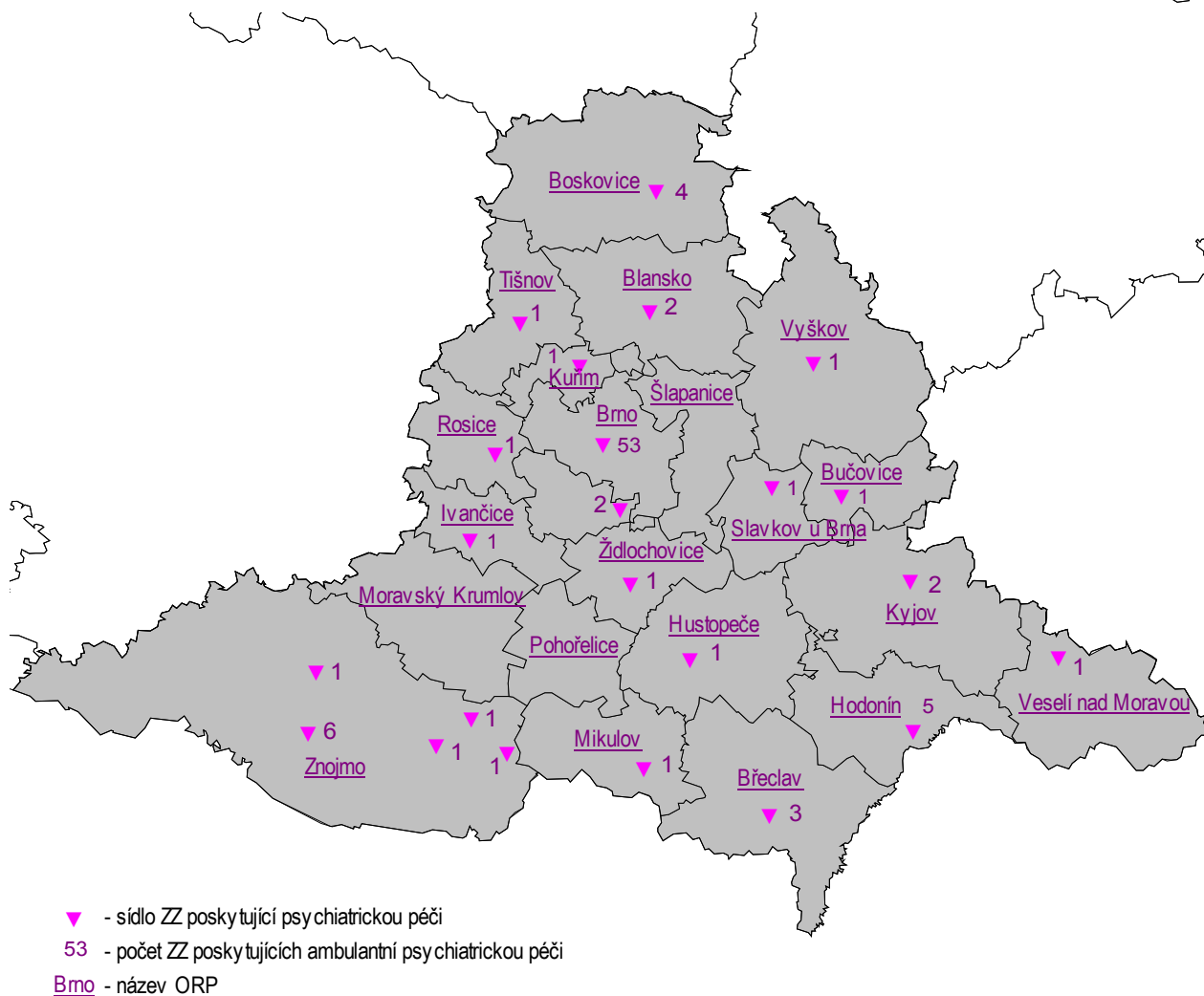
Personální zajištění ambulantní péče podle druhu zdravotnického zařízení a podle území

Ukazatel	Počet ZZ a pracovníků	Počet pracovníků ¹⁾					ZPBD ²⁾
		lékaři			psycho- logové		
		celkem	z toho				
			psychiatři	sexuo- logové			
Podle druhu zařízení							
Ambulantní část lůžkových ZZ	11	13,05	9,10	3,75	5,70	14,71	
Samostatná ordinace lékaře specialisty	65	63,60	62,40	1,20	-	19,55	
Ostatní ambulantní zařízení	6	4,30	3,30	1,00	-	3,87	
Jihomoravský kraj	82	80,95	74,80	5,95	5,70	38,13	
Podle území							
Blansko	6	3,80	3,80	-	-	3,30	
Brno-město	49	52,45	46,30	5,95	3,70	26,33	
Brno-venkov	7	5,85	5,85	-	-	2,60	
Břeclav	5	4,50	4,50	-	-	1,00	
Hodonín	6	6,60	6,60	-	-	-	
Vyškov	3	2,50	2,50	-	-	1,90	
Znojmo	6	5,25	5,25	-	2,00	3,00	

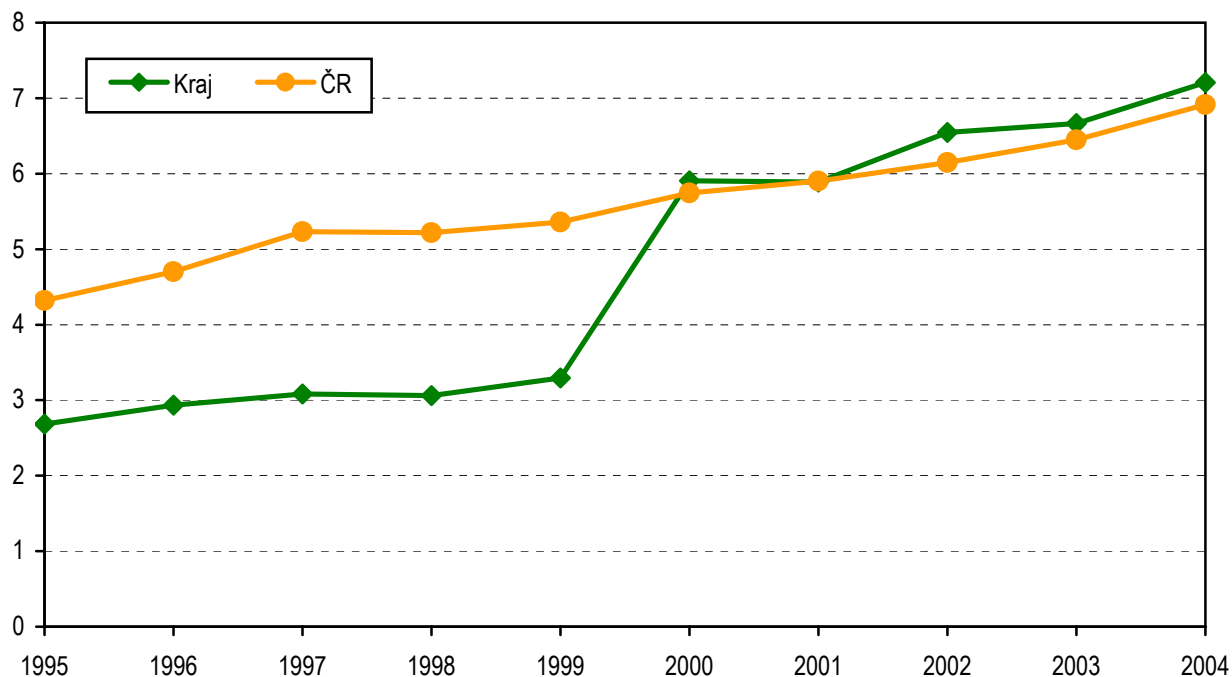
¹⁾ Součet úvazků, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních § 5 - § 21

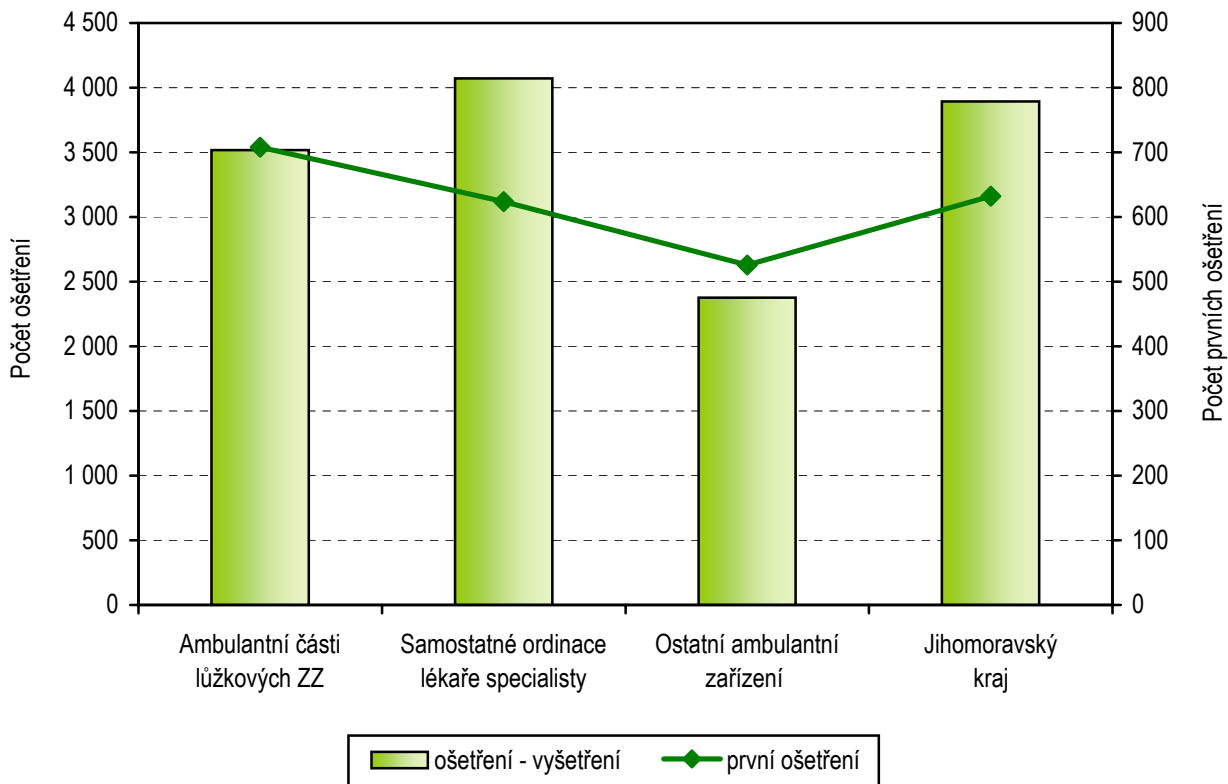
Poskytovatelé ambulanti psychiatrické péče v Jihomoravském kraji

Počet lékařů na 100 000 obyvatel v letech 1995 - 2004

Počet ošetření - vyšetření a prvních ošetření na 1 lékaře podle druhu zdravotnického zařízení

Ambulantní péče *) podle území

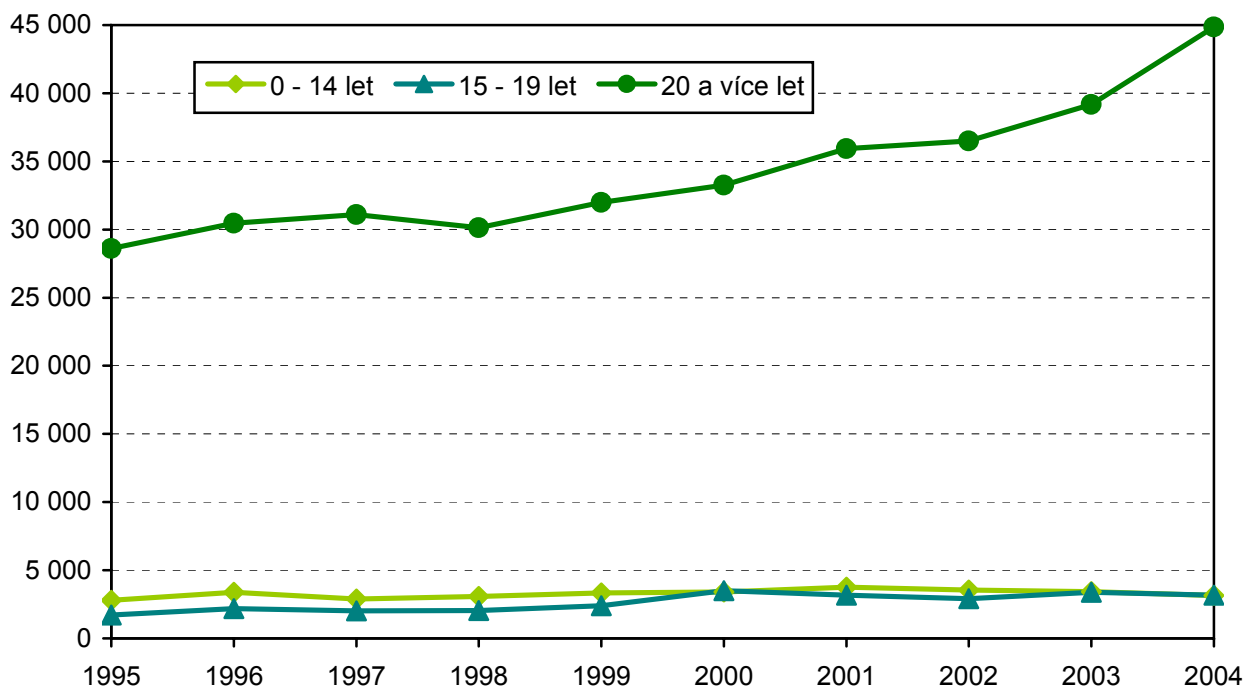
Území, okres	Počet ošetření - vyšetření			Počet prvních ošetření ¹⁾			Počet ošetření - vyšetření na 1 léč. pacienta
	celkem	z toho		celkem	z toho		
		žen (%)	děti ²⁾ (%)		žen (%)	děti ²⁾ (%)	
Blansko	23 292	65,3	1,0	5 305	62,4	0,9	4,4
Brno - město	189 066	57,8	5,4	28 321	56,6	7,8	6,7
Brno- venkov	19 338	58,1	0,1	2 437	57,8	-	7,9
Břeclav	14 707	61,5	8,6	3 000	54,3	7,4	4,9
Hodonín	28 444	58,4	7,4	5 441	58,6	10,1	5,2
Vyškov	11 920	58,9	0,5	2 205	61,1	0,9	5,4
Znojmo	28 352	61,0	2,0	4 456	64,8	2,2	6,4
Jihomoravský kraj	315 119	58,9	4,6	51 165	58,3	6,1	6,2
ČR	2 647 852	60,0	3,6	449 680	59,5	5,3	5,9

*) Ošetření - vyšetření

¹⁾ Počet prvních ošetření v daném roce odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce

²⁾ Děti ve věku 0-14 let

Počet léčených pacientů na 10 000 obyvatel podle věku *)

*) Počet léčených pacientů odpovídá počtu prvních ošetření v daném roce

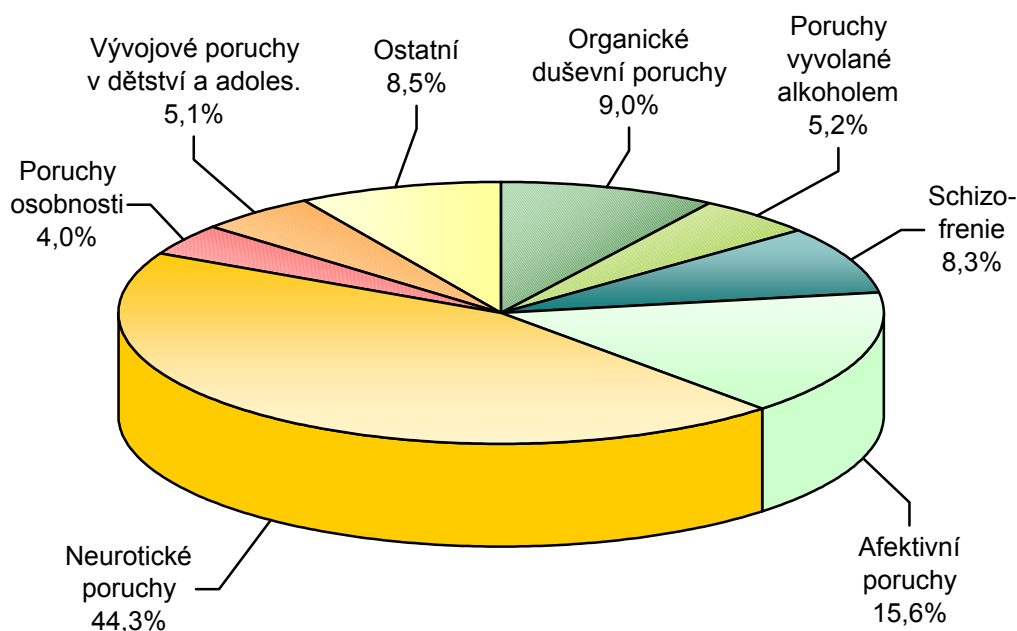
Vybraná onemocnění u léčených pacientů dle druhu zdravotnického zařízení

Druh zdravotnického zařízení	Počet prvních ošetření pro vybraná onemocnění ¹⁾						
	organické duševní poruchy	poruchy vyvolané alkoholem	schizofrenie	afektivní poruchy	neurotické poruchy	poruchy osobnosti	vývojové ²⁾ poruchy v dětství a adoles.
Ambulantní část lůžkových zdravotnických zařízení	915	562	685	758	6 294	625	313
Samostatná ordinace lékaře specialisty	3 935	2 227	3 798	7 660	17 077	1 434	1 846
Ostatní ambulantní zařízení	104	31	64	145	952	109	632
Jihomoravský kraj	4 954	2 820	4 547	8 563	24 323	2 168	2 791
	na 10 000 obyvatel ²⁾						
Jihomoravský kraj	44,14	25,12	40,51	76,29	216,71	19,32	116,81
ČR	48,09	24,27	39,12	83,18	172,25	25,61	96,65

¹⁾ Jedná se o počet zjištěných diagnóz, nikoli pacientů, jeden pacient může být započítán vícekrát, pokud trpí více nemocemi

²⁾ U onemocnění vývojové poruchy v dětství a adolescenci je přepočteno na 10 000 dětí a dorostu ve věku 0 - 19 let

Struktura prvních ošetření pro vybraná onemocnění *)

*) Jednotkou zjišťování je diagnóza, nikoli pacient, pacient tak může být započítán ve více skupinách diagnóz.

Graf je struktura prvních ošetření pouze pro vybrané diagnózy, nikoli pro všechny, které se mohou vyskytnout.

Položka "ostatní" tedy zahrnuje ostatní vybrané diagnózy, ne ostatní ze všech diagnóz.

Pacienti ambulantních pracovišť AT podle užívané psychoaktivní látky a věku

Věk	Pacienti "živé kartotéky" podle užívané psychoaktivní látky					
	alkohol			drogy		
	celkem	z toho závislí ¹⁾ (%)	na 10 000 obyvatel ²⁾	celkem	z toho závislí ¹⁾ (%)	na 10 000 obyvatel ²⁾
0 - 14 let	4	.	0,24	4	.	0,24
15 - 19 let	39	.	5,40	223	.	30,85
20 - 29 let	402	.	22,31	495	.	27,47
30 - 39 let	801	.	49,50	199	.	12,30
40 a více let	1 460	.	26,97	213	.	3,93
Jihomoravský kraj	2 706	81,3	24,11	1 134	73,7	10,10
ČR	25 235	77,5	24,72	15 390	77,4	15,08

¹⁾ Pacient abuzér, závislý na psychoaktivní látce, s možností akutních intoxikací a zdravotního poškození

²⁾ Obyvatelé příslušné věkové skupiny

. (tečka) Údaj podle věku není k dispozici

Vyžívání lůžkového fondu psychiatrických oddělení nemocnic a odborných léčebných ústavů (OLÚ) a zatížení zdravotnických pracovníků

Ukazatel	Nemocnice		Odborné léčebné ústavy	
	Kraj	ČR	Kraj	ČR
Počet oddělení	4	33	2	31
Počet pracovníků ¹⁾				
lékaři	22,19	140,53	37,22	441,02
ZPBD ²⁾	85,50	540,39	272,36	2 833,50
sestry ²⁾ u lůžka	81,10	492,69	255,36	2 697,16
ZPOD ²⁾ u lůžka	17,00	135,06	70,82	1 139,29
Průměrný počet lůžek	227,00	1 503,91	780,00	9 638,52
Průměrný denní stav obsazených lůžek				
celkem	188,8	1 211,5	749,0	8 736,7
na 1 lékaře	8,5	8,6	20,1	19,8
na 1 sestru ²⁾ u lůžka	2,3	2,5	2,9	3,2
Počet lékařů na 100 lůžek	9,78	9,36	4,77	4,58
Počet ZPBD ²⁾ na 100 lůžek	37,67	36,00	34,92	29,41
Počet hospitalizovaných	3 006	20 878	3 432	41 986
Nemocniční letalita	1,7	2,4	23,4	41,5
Využití lůžek ve dnech	304,4	294,8	351,5	331,8
Průměrná ošetrovací doba	23,0	21,2	79,9	76,2
Prostoj lůžek ³⁾	4,3	4,1	3,3	6,6

¹⁾ Součet úvazků

²⁾ Zdravotníci pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotníci pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5 - § 21)

sestry - všeobecné sestry a porodní asistentky (§ 5 - § 6)

ZPOD - zdravotníci pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29 - § 42)

³⁾ Ve dnech na 1 hospitalizovaného z lůžek schopných provozu

Seznam nemocnic v kraji s psychiatrickým oddělením: Nemocnice - Vazební věznice Brno
Vojenská nemocnice Brno
Fakultní nemocnice Brno
Nemocnice Znojmo, p.o.

Seznam OLÚ v kraji s psychiatrickým oddělením: Psychiatrická léčebna Brno (2 oddělení)